Олов'яний бум і малайська глибинка

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Ларут і китайські шахтарі

Олово на Малайському півострові видобували століттями, але сучасна галузь почалася з відкриття в окрузі Ларут на півночі Пераку. 1848 року малайський вождь Лонг Джаафар (Long Jaafar) знайшов олово в Кліан-Паух і Кліан-Бхару. Він з'їздив до Пенангу, привіз двадцять китайців для розробки покладів і почав видобуток.[1] Вони були першими з величезної кількості. Китайська праця, яку організовували і фінансували китайські купці Стрейтс-Сетлментс, відкривала копальню за копальнею вздовж західних передгір'їв півострова.

Малайські вожді, яким належала земля, не мали ні робочих рук, ні капіталу, щоб її освоїти. Вони надавали концесії китайським старшинам, збирали мито з руди, а організацію копалень залишали шахтарям. Шахтарів вербували в південному Китаї, перевозили через Пенанг і Сінгапур і авансували їм проїзд,

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

харчі та інструменти в рахунок майбутньої платні. Капітал для цих авансів давали купці й відкупники портів Стрейтс-Сетлментс, яким борг повертали оловом.[2] Так кредитний ланцюг, описаний у розділі IV частини A, що тягнувся від міського купця до плантатора гамбіру в Джохорі, поширився на олов'яні округи Пераку і Селангору.

Драббл підсумовує: після того як від 1840-х років у Пераку і Селангорі знайшли великі поклади, у галузі запанували китайські мігранти.[3] У Селангорі довкола олов'яних копалень долини Кланг виросло місто Куала-Лумпур. Яп А Лой (Yap Ah Loy), що наприкінці 1860-х років став його третім «капітаном китайців» (Kapitan China), збудував статки на контролі місцевого ринку олова і відродив видобуток після громадянської війни, яка спустошила місто.[4]

Таємні товариства, Ларутські війни і Пангкорський договір

Шахтарські громади організовували таємні товариства. Вони вербували шахтарів, підтримували серед них порядок і воювали одне з одним за воду, землю і доходи. У Ларуті Hai San і Ghee Hin між 1861 і 1874 роками воювали чотири рази. Перший конфлікт 1861–1862 років почався через воду для копалень у Кліан-Бахару і закінчився тим, що Нга Ібрагім (Ngah Ibrahim), син і наступник Лонг Джаафара, виплатив Ghee Hin 17 447 доларів компенсації. 1872 року, після вбивства в лютому, Ghee Hin вигнали Hai San з Ларуту, і близько 10 000 членів Hai San утекли до Пенангу.[5]

Заворушення загрожували торгівлі портів Стрейтс-Сетлментс, тож китайські лідери Пенангу звернулися з петицією до колоніального уряду. 26 вересня 1872 року лідер Hai San Чунг Кенг

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Кві (Chung Keng Quee) підписав таку петицію разом із 44 іншими китайськими лідерами. Суперечка щодо престолонаслідування в Пераку додала конфліктові малайського виміру, бо один із претендентів, раджа Абдулла (Raja Abdullah), шукав британської підтримки. Лист від його імені до нового губернатора, сера Ендрю Кларка (Sir Andrew Clarke), склали в Сінгапурі Тан Кім Ченг (Tan Kim Cheng) і купець Вільям Рід (William Read). Це показує, як уважно комерційна спільнота колонії стежила за подіями в олов'яних державах.[6]

Кларк скликав зустріч біля острова Пангкор. Договір, підписаний там 20 січня 1874 року на борту колоніального пароплава *Pluto*, визнав Абдуллу султаном Пераку і дав йому британського резидента, «поради якого слід запитувати і виконувати в усіх питаннях, окрім тих, що стосуються малайської релігії та звичаїв». Керувати Ларутом призначили капітана Трістрама Спіді (Tristram Speedy), а сам Ларут перейменували на Тайпін — «вічний мир». 1874 року резидентів направили також до Сунгай-Уджонгу, а 1875 року — до Селангору.[7]

Від резидентів до Федерованих малайських держав

Система резидентів перетворила олов'яні держави на британську сферу впливу без формальної анексії. Резиденти впорядковували доходи, поліцію і суди, водночас будуючи дороги й залізниці, якими руду везли до узбережжя. Першим був Перак: 1885 року залізниця завдовжки 12,8 кілометра з'єднала Тайпін із Порт-Велдом. 1888 року під британський протекторат перейшов Паханг. 1895 року Договір про федерацію об'єднав Перак, Селангор, Негері-Сембілан і Паханг у Федеровані

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

малайські держави зі столицею в Куала-Лумпурі. Договір набув чинності 1 липня 1896 року, а першим генеральним резидентом став Френк Светтенгем (Frank Swettenham).[8]

Фіскальні результати показують масштаб перетворень. Доходи держав зросли з 409 394 доларів 1875 року до 23 964 593 доларів 1905 року. Більшість із них прямо чи опосередковано давало олово — через експортне мито, земельну ренту і відкупи, що оподатковували споживання шахтарів. Уже 1883 року малайські держави були найбільшим виробником олова у світі. Наприкінці століття малайський експорт олова сягнув приблизно 52 000 метричних тонн, тобто трохи більше половини світового виробництва.[9]

Європейський капітал і багатоковшова драга

До кінця століття китайські шахтарі розробляли поклади трудомісткими методами: відкритими кар'єрами, гідравлічним промиванням і ланцюговою помпою. Європейські компанії прийшли в галузь з важкою технікою і доступом до лондонського ринку капіталу. Їхньою вирішальною інновацією стала багатоковшова драга. Вона могла розробляти бідні алювіальні поклади в масштабах, недосяжних для китайських методів, і з'явилася в Малаї з 1912 року.[10]

За цим змінилася й структура власності. За даними Драббла, 1929 року на європейських виробників припадав 61 % малайського видобутку. Інша оцінка дає європейським компаніям 58,6 %, а китайським — 41,4 % малайського олова перед Другою світовою війною.[11] Ці цифри стосуються різних дат і різних баз. Обидві показують, що за одне покоління галузь перетворилася з китайського підприємництва, яке фінансували

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

порти Стрейтс-Сетлментс, на змішану галузь, у якій більша частка належала лондонським компаніям, що управлялися через торговельні агентські доми в Сінгапурі та Куала-Лумпурі.

Частка Сінгапуру: плавка і Straits Trading Company

Місце Сінгапуру в олов'яній економіці трималося на переробці й торгівлі. Перш ніж руду можна було продати на світовому ринку, її треба було виплавити в зливки. До кінця 1880-х років значну її частину виплавляли китайські плавильники в малайських державах або вивозили у вигляді руди. 1887 року шотландський підприємець Джеймс Сворд (James Sword) і німецький підприємець Герман Мюлінгаус (Herman Muhlinghaus) створили товариство для плавки олова. 8 листопада 1887 року його зареєстрували в Сінгапурі як Straits Trading Company з капіталом 150 000 доларів.[12]

Компанія збудувала плавильню на Пулау-Брані — острові в гавані навпроти міста. Плавильню, що працювала з 1890 року, називають першим сучасним промисловим підприємством Сінгапуру, а Драббл загальніше зазначає, що Сінгапур був великим центром виплавки руди в зливки.[13] За наявними даними, 1895 року плавильня мала дванадцять печей потужністю 14 000 тонн олова на рік. Її продукція, що продавалася як «Straits tin», здобула репутацію виняткової чистоти.[14]

Плавильня пов'язала Сінгапур із Лондонською біржею металів, де формувалася ціна олова, і з банками, які фінансували відвантаження під складські розписки й коносаменти. Вона також дала колонії частку в процвітанні малайських держав, що посилило комерційне лобі за британське втручання. Сама

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

компанія виявилася напрочуд живучою. Її акції досі котируються на Сінгапурській біржі (SGX), вона розширила діяльність на нерухомість, готельний бізнес та інвестиції і контролює Malaysia Smelting Corporation — лістинговану оловодобувну компанію в Малайзії. Мало які компанії Сінгапуру можуть так безпосередньо вести свій бізнес від сировинної економіки XIX століття.

Примітки

1. Wikipedia, "Long Jaafar" (дата звернення: листопад 2026 р.): 1848 року знайдено олово в Klian Pauh і Klian Bharu, де він почав видобуток; 1848 року він поїхав до Пенангу і "managed to bring back 20 Chinese men", щоб почати видобуток. ↩
2. Про фінансування китайського видобутку олова купцями і відкупниками Стрейтс-Сетлментс через аванси рисом, опієм та інструментами в рахунок поставок руди див. Wong Lin Ken, *The Malayan Tin Industry to 1914*, Tucson, University of Arizona Press, 1965, розділи 1–2. ↩
3. John H. Drabble, "The Economic History of Malaysia", EH.Net Encyclopedia, ред. Robert Whaples, 31 липня 2004 р.: після того як від 1840-х років у Пераку і Селангорі знайшли великі поклади, в олов'яній галузі домінували китайські мігранти. ↩
4. Wikipedia, "Yap Ah Loy" (дата звернення: листопад 2026 р.): третій Kapitan China Куала-Лумпуру; інфобокс указує 1868–1885 рр., а текст датує його наступництво після Liu Ngim Kong смертю Liu 1869 року; збудував статки на контролі ринку олова; відродив видобуток після громадянської війни в Селангорі, що почалася 1867 року. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

5. Wikipedia, “Larut Wars” (дата звернення: листопад 2026 р.): перша війна 1861–1862 рр. через доступ до води для копалень у Klian Baharu, Ngah Ibrahim виплатив Ghee Hin 17 447 доларів компенсації; третя війна 1872 р. після вбивства Lee Ah Kun 16 лютого, “about 10,000 Hai San fled to Penang”. ↩

6. Wikipedia, “Larut Wars” (дата звернення: листопад 2026 р.): Chung Keng Quee підписав петицію разом із 44 іншими китайськими лідерами 26 вересня 1872 року; Wikipedia, “Pangkor Treaty of 1874” (дата звернення: листопад 2026 р.): Clarke прибув у листопаді 1873 року; Tan Kim Cheng і William Read, обидва в Сінгапурі, склали лист до Clarke від імені Abdullah. ↩

7. Wikipedia, “Pangkor Treaty of 1874” (дата звернення: листопад 2026 р.): підписаний 20 січня 1874 року на борту колоніального пароплава *Pluto*; поради резидента “must be asked and acted upon on all questions other than those touching Malay religion and custom”; резидентів направлено до Сунгай-Уджонгу 1874 року і до Селангору 1875 року; Паханг перейшов під британський протекторат 1888 року. Wikipedia, “Larut Wars” (дата звернення: листопад 2026 р.): капітана Tristram Speedy призначено керувати Ларутом; Ларут перейменовано на Тайпін, що означає “everlasting peace”. ↩

8. Wikipedia, “Tin mining in Malaysia” (дата звернення: листопад 2026 р.): “In 1885, 12.8 km of railway was constructed connecting Taiping to Port Weld in Perak.” Wikipedia, “Federated Malay States” (дата звернення: листопад 2026 р.): засновані 1895 року за Договором про федерацію, який “formally went into effect on 1 July 1896”; члени — Селангор, Перак, Негері-Сембілан і Паханг; столиця — Куала-Лумпур; Frank Athelstane Swettenham — перший генеральний резидент з 1 січня 1896 року. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

9. Wikipedia, “Federated Malay States” (дата звернення: листопад 2026 р.), таблиця доходів у стрейтс-доларах: доходи 1875 р. — 409 394 долари; доходи 1905 р. — 23 964 593 долари. Wikipedia, “Tin mining in Malaysia” (дата звернення: листопад 2026 р.): “In 1883, Malaysia was the largest tin producer in the world.” John H. Drabble, “The Economic History of Malaysia”, EH.Net Encyclopedia, 31 липня 2004 р.: наприкінці XIX століття малайський експорт олова становив приблизно 52 000 метричних тонн, трохи більше половини світового виробництва. ↩

10. John H. Drabble, “The Economic History of Malaysia”, EH.Net Encyclopedia, 31 липня 2004 р.: багатоковшова драга з’явилася з 1912 року; до 1929 року на європейських виробників припадав 61 % малайського видобутку. ↩

11. Wikipedia, “Tin mining in Malaysia” (дата звернення: листопад 2026 р.): перед Другою світовою війною європейські компанії видобували 58,6 % малайського олова, а китайські — 41,4 %. ↩

12. Wikipedia, “Straits Trading Company” (дата звернення: листопад 2026 р.): заснована 1887 року як товариство для плавки олова між James Sword і Herman Muhlinghaus; зареєстрована в Сінгапурі 8 листопада 1887 року з капіталом 150 000 доларів; нині котирується на SGX (S20), розширила діяльність на управління готелями й нерухомістю та фінансові інвестиції, а видобуток і плавку здійснює через дочірню компанію Malaysia Smelting Corporation Berhad, якою володіє на 73 %. ↩

13. Roots.gov.sg, National Heritage Board, запис колекції “View of Pulau Brani” (дата звернення: листопад 2026 р.): “a tin smelter was built on the island by the Straits Trading Company in 1890”, перше сучасне промислове підприємство Сінгапуру. John H. Drabble, “The

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Economic History of Malaysia", EH.Net Encyclopedia, 31 липня 2004 р.: Сінгапур був великим центром виплавки руди в зливки. ↩

14. NLB Infopedia, "The Straits Trading Company Limited" (SIP_1247): дванадцять печей і потужність 14 000 тонн на рік 1895 року; заміна на п'ятнадцять газових печей 1902 року; репутація "Straits Tin" щодо чистоти. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.